

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)
17 päivänä kesäkuuta 2004 *

Asiassa C-30/02,

jonka Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa (Portugali) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Recheio — Cash & Carry SA

vastaan

Fazenda Pública / Registo Nacional de Pessoas Colectivas,

Ministério Públicoon osallistuessa asian käsittelyyn,

ennakkoratkaisun perusteettoman edun palautusta koskevan yhteisön oikeuden tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit A. La Pergola, S. von Bahr (esittelevä tuomari), R. Silva de Lapuerta ja K. Lenaerts,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Múgica Arzamendi,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Recheio — Cash & Carry SA, edustajinaan advogado C. Teixeira Osório de Castro ja advogado J. Vieira Peres,

- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Fernandes ja A. I. Pinto,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A. M. Alves Vieira ja R. Lyal, avustajanaan advogado N. Castro Marques,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Recheio — Cash & Carry SA:n, edustajinaan advogado J. Vieira Peres sekä advogado P. Sousa Machado ja advogado M. Fontaine de Campos, Portugalin

hallituksen, asiamiehenään L. Fernandes, avustajanaan advogado C. Baptista Lobo, ja komission, asiamiehinään A. M. Alves Vieira ja R. Lyal, 13.11.2003 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.12.2003 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa on 27.12.2001 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 4.2.2002, esittänyt EY 234 artiklan nojalla kolme ennakkoratkaisukysymystä perusteettoman edun palautusta koskevan yhteisön oikeuden tulkinnasta.

- 2 Nämä kysymykset on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Recheio — Cash & Carry SA (jäljempänä Recheio) ja Fazenda Pública / Registo Nacional de Pessoas Colectivas (valtionkassa / kansallinen oikeushenkilörekisteri) ja joka koskee Recheion 22.5.1989 annetulla asetuksella nro 366/89 (Diário da República I, A-sarja, nro 117, 22.5.1989) hyväksytyyn kansallisen oikeushenkilörekisterin maksutaulukon 3 §:n 4 momentin nojalla suorittamien rekisteröintimaksujen palauttamista.

Pääasia ja asiaa koskevat oikeussäännöt

Recheio korotti Lissabonissa 5.11.1997 päivätyllä julkisen notaarin vahvistamalla asiakirjalla osakepääomansa 100 000 000 Portugalin escudosta (PTE) 1 000 000 000 PTE:oon.

Se antoi rekisteröitäväksi 4.3.1998 kyseisen osakepääoman korotuksen kansallisessa oikeushenkilörekisterissä. Siltä vaadittiin kansallisen oikeushenkilörekisterin maksutaulukon 3 §:n 4 momentin nojalla 2 251 000 PTE:n suuruinen rekisteröintimaksu, jonka se maksoi samana päivänä.

Recheio nosti 11.7.2001 Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboaassa vahvistuskanteen, joka koski 2 250 000 PTE:n suuruisen summan palauttamista. Se korosti, että maksu oli peritty yhteisön oikeuden, erityisesti pääoman hankinnasta kannettavista välillisistä veroista 17 päivänä heinäkuuta 1969 annetun neuvoston direktiivin 69/335/ETY (EYVL L 249, s. 25) 10 artiklan c alakohdan ja 12 artiklan 1 kohdan e alakohdan, vastaisesti.

Recheio perusti vaatimuksensa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, jonka mukaan, kun maksu, joka on suoritettava pääomayhtiön osakepääoman korotuksen rekisteröinnistä kansalliseen oikeushenkilörekisteriin, on direktiivissä tarkoitettu vero, se on periaatteessa kielletty direktiivin 69/335 10 artiklan c alakohdan perusteella (ks. mm. asia C-56/98, Modelo, tuomio 29.9.1999, Kok. 1999, s. I-6427 ja asia C-134/99, IGI, tuomio 26.9.2000, Kok. 2000, s. I-7717, 25 kohta).

- 7 Tribunal Tributário de Primeira Instância luokitteli kanteen uudelleen katsoen, että Recheion nostama kanne on kumoamiskanne. Sen mukaan kyseinen kanne olisi pitänyt nostaa 90 päivän määräajan kuluessa ”maksun vapaaehtoisen suoritusajan päättymisestä” 23.4.1991 annetulla asetuksella (Decreto-Lei) nro 154/91 (Diário da República I, A-sarja, nro 94, 23.4.1991) hyväksytyn Código de Processo Tributário (verotusmenettelysäännöstö, jäljempänä CPT) 123 §:n mukaisesti, jota vastaa nykyisin 26.10.1999 annetulla asetuksella (Decreto-Lei) nro 433/99 (Diário da República I, A-sarja, nro 250, 26.10.1999) hyväksytyn ja Código de Procedimento e Processo Tributáriosta 5.6.2001 annetulla lailla nro 15/2001 (Diário da República I, A-sarja, nro 130, 5.6.2001) muutetun Código de Procedimento e Processo Tributário (verotusmenettelyä ja verotusriitoja koskeva säännöstö; jäljempänä CPPT) 102 §.
- 8 Tribunal Tributário de Primeira Instância totesi, että kumoamiskanteen nostamiselle asetettu 90 päivän määräaika ei yhtäältä saa olla epäedullisempi kuin kansalliseen oikeuteen perustuvissa maksun palauttamista koskevista kanteissa sovellettavat määräajat, eikä se toisaalta saa olla sellainen, että yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.
- 9 Se totesi, että kyseessä olevaa määräaikaa sovelletaan kaikkiin veronmaksua koskeviin vaatimuksiin riippumatta siitä, perustuvatko ne yhteisön oikeuteen vaiko kansalliseen lainsäädäntöön.
- 10 Tässä tilanteessa Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa päätti lykätä asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko yhteisön oikeuden vastaisena pidettävä sitä, että jäsenvaltio vahvistaa yhteisön oikeuden vastaisesti kannetun maksun palauttamista koskevien

kanteiden nostamiselle 90 päivän vanhentumisajan, joka alkaa kulua maksun vapaaehtoisen suoritusajan päättymisestä, jos tällä tehdään takaisinsaantioikeuden käyttäminen suhteettoman vaikeaksi?

- 2) Jos vastaus edelliseen kysymykseen on myöntävä, millaista vähimmäismääräaikaa pidetään suhteettoman vaikeaksi tekemistä koskevan kiellon mukaisena?

- 3) Millaisia perusteita on sovellettava tämän määräajan vahvistamisessa?"

Pyyntö aloittaa käsittely uudelleen

11 Recheio on yhteisöjen tuomioistuimeen 23.1.2004 toimittamallaan hakemuksella pyytänyt, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen johdosta aloitettaisiin uudelleen suullinen käsittely. Recheio korostaa, että julkisasiamiehen ratkaisuehdotus perustuu ilmeisen virheelliselle Portugalin lainsäädännön tulkinnalle, jonka mukaan kyseessä oleva vanhentumisaika ei olisi ollut 90 päivän, vaan viiden ja puolen kuukauden mittainen.

12 Tämän osalta on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin voi omasta aloitteestaan tai julkisasiamiehen ehdotuksesta tai myös asianosaisten pyynnöstä määrätä työjärjestyksensä 61 artiklan mukaisesti suullisen käsittelyn aloitettavaksi uudelleen, jos se katsoo, että sillä ei ole riittävästi tietoa asiasta tai että asia olisi ratkaistava sellaisen väitteen perusteella, josta asianosaiset eivät ole saaneet tilaisuutta lausua (ks. mm. asia C-299/99, Philips, tuomio 18.6.2002, Kok. 2002, s. I-5475, 20 kohta; asia C-184/01 P, Hirschfeldt v. Euroopan ympäristökeskus, tuomio 7.11.2002, Kok. 2002, s. I-10173, 30 kohta ja asia C-209/01, Schilling ja Fleck-Schilling, tuomio 13.11.2003, Kok. 2003, s. I-13389, 19 kohta).

- 13 Koska kumpikaan esimerkkitapauksista ei sovellu esillä olevaan asiaan, yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että tässä tapauksessa ei ole syytä määrätä suullista käsittelyä aloitettavaksi uudelleen. Näin ollen tällainen käsittelyn uudelleen aloittamista koskeva pyyntö on hylättävä.

Ennakkoratkaisukysymykset

- 14 Kysymyksillään, joita on käsiteltävä yhdessä, kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä, onko yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen vastaista vahvistaa 90 päivän preklusiivinen määräaika, joka alkaa kulua maksun vapaaehtoisen suoritusajan päättymisestä, kun on kyse yhteisön oikeuden vastaisesti kannetun maksun palauttamista koskevasta vaatimuksesta.
- 15 On muistutettava, että jäsenvaltioilla on pääsääntöisesti velvollisuus palauttaa yhteisön oikeuden vastaisesti kannetut verot tai perityt maksut (ks. yhdistetyt asiat C-192/95–C-218/95, Comateb ym., tuomio 14.1.1997, Kok. 1997, s. I-165, 20 kohta).
- 16 Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin on myös todennut useasti, että aiheettomasti maksettujen verojen ja maksujen palauttamiseen liittyvä ongelma ratkaistaan eri tavalla eri jäsenvaltioissa ja jopa saman jäsenvaltion sisällä kulloinkin kyseessä olevien vero- ja maksulajien mukaan. Tietyissä tapauksissa tämän tyyppiisiin riitauttamisiin tai vaatimuksiin sovelletaan laissa säädettyjä muotoa ja määräaikaa

koskevia edellytyksiä sekä veroviranomaisille tehtyjen oikaisuvaatimusten että tuomioistuinmenettelyjen osalta. Toisissa tapauksissa aiheettomasti maksettujen maksujen palauttamista koskevat vaatimukset on puolestaan saatettava yleisten tuomioistuinten käsiteltäviksi erityisesti perusteettoman edun palautusta koskevien kanteiden muodossa, ja kyseiset vaatimukset voidaan esittää eripituisten määräaikojen kuluessa ja tietyissä tapauksissa yleisten vanhentumisaikojen kuluessa (ks. mm. asia C-343/96, Dilexport, tuomio 9.2.1999, Kok. 1999, s. I-579, 24 kohta).

17 Se, että kansalliset järjestelmät poikkeavat tällä tavalla toisistaan, johtuu erityisesti siitä, ettei yhteisö ole antanut säännöksiä perusteettomasti kannettujen kansallisten verojen ja maksujen palauttamisesta. Tällaisessa tilanteessa kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä voidaan määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat oikeussubjektien oikeudet; edellytyksenä tältä osin on kuitenkin se, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion sisäiseen oikeuteen perustuvia kanteita (vastaavusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeudessa vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. mm. asia C-231/96, Edis, tuomio 15.9.1998, Kok. 1998, s. I-4951, 34 kohta).

18 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tämän viimeksi mainitun periaatteen osalta, että yhteisön oikeuden mukaista on se, että oikeussuojakeinojen käyttämiselle vahvistetaan vaateiden vanhentumiseksi kohtuulliset määräajat, joilla edistetään sekä asianomaista maksuvelvollista että kyseistä viranomaista suojaavaa oikeusvarmuutta (em. asia Edis, tuomion 35 kohta).

19 Tässä tapauksessa CPT:n 123 §:ssä, joka on korvattu CPPT:n 102 §:n 1 momentin a kohdalla, määrätään kumoamiskanteen nostamiselle 90 päivän preklusiivinen määräaika, joka alkaa kulua maksun vapaaehtoisesta suorittamisesta, sen päätöksen kumoamiseksi, jolla kyseinen maksu on vahvistettu.

- 20 Vaikka edellä mainittu asia Edis koski preklusiivista kolmen vuoden määräaika, joka alkaa kulua maksun suorituspäivästä, eli selvästi pidempää määräaika kuin pääasiassa, kyseisessä asiassa annetusta tuomiosta ja yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa myös, että jäsenvaltiot voivat määrätä pidempiä tai lyhyempiä määräaikoja perusteettoman edun palauttamiselle, kunhan niistä ei seuraa, että yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.
- 21 Tässä tapauksessa 90 päivän määräaika, joka alkaa kulua maksun vapaaehtoisen suoritusajan päättymisestä, on pidettävä riittävänä siihen, että verovelvollinen voi päättää kumoamiskanteen nostamisesta asiaan perehtyneenä ja koota yhteen tätä varten kaikki tarpeelliset tosiseikat ja oikeudelliset seikat.
- 22 Kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 41 kohdasta ilmenee, tätä määräaika voidaan pitää kohtuullisena verrattaessa sitä pituudeltaan samankaltaisiin määräaikoihin useiden muiden jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä.
- 23 Recheion argumenttiin, jonka mukaan tällainen määräaika ei ole hyväksyttävä, sikäli kuin Portugalin tasavalta ei ollut pannut direktiiviä 69/335 täytäntöön maksun suoritusohjelmalla, vaan vasta kun kaksi vuotta oli kulunut tuomion antamisesta edellä mainitussa asiassa Modelo, on todettava, että yhteisön oikeuden vastaista ei ole se, että jäsenvaltio, joka ei ole pannut asianmukaisesti täytäntöön direktiiviä 69/335, hylkää direktiivin vastaisesti kannettujen verojen tai maksujen palauttamista koskevat vaatimukset vetoamalla kansalliseen preklusiiviseen määräaikaan. Toisaalta sillä, että yhteisöjen tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisutuomion kyseessä olevan yhteisön oikeussäännön tulkinnasta, ei lähtökohtaisesti ole tältä osin merkitystä (ks. mm. em. asia Edis, tuomion 20 ja 47 kohta).

24 Recheion sen argumentin osalta, että kyseessä oleva määräaika ei ole perusteltu sikäli kuin verohallinnolla on käytettävissään merkittävämpiä määräaikoja, kun se tekee päätöksen veron määräämisestä verovelvolliselle sekä kun se tarkistaa tekemäänsä verotuspäätöstä viran puolesta, riittää kun todetaan, että tämä seikka ei tarkoita, että pääasiassa kyseessä oleva 90 päivän määräaika olisi tehokkuusperiaatteen kannalta riittämätön. Määräajoilla, joita verohallinnolla on käytettävissään verotustoimivaltansa käyttämiseksi, on toisaalta yleensä toisia tavoitteita kuin määräajalla kumoamiskanteen nostamisessa.

25 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta kansallisesta preklusiivisesta määräajasta ei seuraa, että yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa.

26 Näin ollen Tribunal Tributário de Primeira Instância esittämiin kysymyksiin on vastattava, että ei ole yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen vastaista vahvistaa 90 päivän preklusiivinen määräaika, joka alkaa kulua maksun vapaaehtoisen suoritusajan päättymisestä, kun on kyse yhteisön oikeuden vastaisesti kannetun maksun palauttamista koskevasta vaatimuksesta.

Oikeudenkäyntikulut

27 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Portugalin hallitukselle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut Tribunal Tributário de Primeira Instância de Lisboa 27.12.2001 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Yhteisön oikeuden tehokkuusperiaatteen vastaista ei ole vahvistaa 90 päivän preklusiivinen määräaika, joka alkaa kulua maksun vapaaehtoisen suoritusajan päättymisestä, kun on kyse yhteisön oikeuden vastaisesti kannetun maksun palauttamista koskevasta vaatimuksesta.

Jann

La Pergola

von Bahr

Silva de Lapuerta

Lenaerts

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä kesäkuuta 2004.

R. Grass

P. Jann

kirjaaja

ensimmäisen jaoston puheenjohtaja